

REZUMATUL REZULTATELOR ȘTIINȚIFICE ÎNREGISTRATE ÎN ANII 2020-2021
de echipa de cercetători *Valorificarea patrimoniului documentar și memorialistic*
în cercetarea problemelor actuale ale științei istorice în componența: dr., conf. univ. Liliana
Rotaru și dr., conf. univ. Ion Valer Xenofontov

Rezultatele științifice au fost axate pe următoarele **direcții**: 1. cercetarea istoriei învățământului superior din RSSM și identificarea bunelor practici; 2. punerea în circuitul științific al memoriilor participanților moldoveni în războiul sovieto-afghan; 3. cercetarea istoriei științei; 4. studierea vieții monahale.

1. A fost investigată o problemă rămasă în umbra cercetărilor științifice ale istoricilor – cea a creării, consolidării și **evoluției sistemului de învățământ superior din RSSM și Republica Moldova**, precum și a creării patrimoniului academic universitar în Republica Moldova. A fost completat vidul izvoristic al problemei cercetare, punând în circulație științifică documente inedite de arhivă, oferind cercetătorilor un instrument de lucru și lărgind posibilitatea de a se identifica teme conexe de investigare și de a extinde cercetările fenomenului statului sovietic și a regimului comunist, mai ales în periferiile naționale ale URSS. S-au combătut imaginile stereotipizate ale memoriei colective, care idealizează modul de organizare și acționare a autorităților sovietice în și prin învățământul superior din RSSM, identificându-se scopurile reale ale regimului comunist. S-a cercetat elementele sistemul educațional de tip sovietic, care au peregrinat în cel al Republicii Moldova argumentându-se că acestea tergiversează itinerarul european al sistemului educațional, fapt care poate fi exploatat de guvernanți în procesul de elaborare a politicilor educaționale. Au fost identificate o serie de practici bune în organizarea și funcționarea școlii superioare din RSSM, care pot îmbunătăți și susține politica educațională din Republica Moldova.

2. Având la bază o documentare substanțială – în mod special a informațiilor furnizate de către martori –, a fost cercetat contextul general al **războiului din Afghanistan**, pregătirea ideologică, fizică și morală a combatanților originari din Moldova sovietică. Conflictul a fost analizat prin prisma confruntărilor militare, a vieții cazone, a alterităților, a limbajului specific militar, a situațiilor-limită și a strategiilor de supraviețuire, a impactului războiului asupra vieții participanților, inclusiv în perioada postbelică, marcată de *sindromul afghan*. Subiectul este actual, or aceste practici au fost perpetuate și în cazul războiului Federației Rusă în Ucraina.

3. A fost analizat contextul general al **dezvoltării științei în Basarabia, în RSSM, apoi Republica Moldova**; formarea și dezvoltarea infrastructurii de cercetare; specificul etapelor în dezvoltarea științei autohtone; prezentarea rezultatelor investigațiilor (școli și direcții științifice, abordarea calitativă și cantitativă a aparițiilor editoriale, cercetări științifice de rezonanță, implementări etc.); relațiile de colaborare externă a AȘM și internaționalizarea științei; vizibilitatea AȘM în țară și peste hotare, biografii științifice etc.

4. A fost cercetat contextul istoric și actual, cadrul spațial, arhitectural, terminologic și științific al **Mănăstirii Japca**, singurul complex monastic din spațiul Pruto-nistean care funcționează neîntrerupt de la înființare. Au fost studiate biografiile diriguitorilor comunității monahale, a ctitorilor, binefăcătorilor și credincioșilor sfântului așezământ. Această cercetare

demonstrează că în RSSM a existat o rezistență a instituțiilor religioase vizavi de regimul politic ce promova ateismul militant.

Din **perspectivă teoretico-metodologică** cercetările realizate au fost axate pe distincția conceptuală „3 D”, adică ale studierii celor trei dimensiuni ale istoriei: *timp* (perioada contemporană), *spațiu* (teritoriul actual al Republicii Moldova în conexiune cu alte spații), *oamenii* (actanții faptelor și evenimentelor istorice). La fel, am apelat la conceptul teoretic de *Istorie de intervenție*, sintagmă utilizată în mediul german, avându-să în vedere aplicarea științei fundamentale și aplicative pentru soluționarea problemelor stringente ale societății.

Rezultatele științifice au fost valorificate prin editarea a 2 monografii în România, 3 – în Republica Moldova (din care una în coautorat), 1 album enciclopedic (coautorat), 3 materiale metodice și didactice, 7 cursuri universitare plasate pe platforma <https://moodle.usm.md>, 2 capitole editate în monografiile din Republica Moldova, 4 articole în culegeri publicate în Republica Moldova, 1 articol enciclopedic publicat în Republica Moldova, 27 de articole științifice publicate, inclusiv 1 publicat în baze de date WoS; 17 materiale ale manifestărilor științifice organizate în Republica Moldova și 3 organizate peste hotare (România, Federația Rusă), 4 prefețe, postfețe, note asupra edițiilor, evocări; 5 prezentări de carte; redactor științific la 2 lucrări; responsabil de ediție la 2 lucrări; referent/recenzent științific la 5 lucrări; coeditor la 7 izvoare istorice; secretar științific la susținerea unei teze de doctorat – 1.

Rezultatele științifice au fost diseminate la 25 de manifestări științifice naționale și internaționale, în cadrul a 6 cursuri teoretice și practice la Universitatea de Stat din Moldova, în mass-media (12 intervenții). Grupul de cercetători a organizat 4 conferințe științifice internaționale și cu participare internațională, a coordonat publicarea programelor și rezumatelor și a volumelor celor 4 conferințe științifice organizate, în seria „Historia Universitaria”, inițiată în proiect. Deși lucrările au fost publicate în anii 2020–2021 au pătruns deja în mediul academic fiind citate de specialiști. A fost creată o bază de date, completată cu peste 500 de dosare de documente originale, identificate, selectate și fotocopyate în ANRM, Filiala Tiraspol a ANRM, AOSPRM, arhivele instituționale și personale. Cercetările științifice sunt relevante pentru mediul universitar, științific, instituții religioase, sectorul militar. Sunt adresate cercetătorilor științifici și profesorilor universitari, doctoranzilor, studenților, specialiștilor organelor de resort și tuturor celor preocupați de problemele recurente ale istoriei.

Rezultatele științifice au fost obținute în cadrul proiectelor: „Patrimoniul academic universitar din RSSM: investigarea și valorificarea bunelor practice” (Program de stat 2020-2023) (director de proiect: dr., conf. univ. Liliana Rotaru; executor: dr., conf. univ. Ion Valer Xenofontov); „Elaborarea științifică a *Enciclopediei Moldovei* și a platformei electronice în contextul dezvoltării societății bazate pe cunoaștere” (director dr. hab. Constantin Manolache; executori: dr. Ion Valer Xenofontov; dr. Liliana Rotaru). Rezultatele pe componenta științifico-didactică au fost obținute în cadrul Departamentului Istoria Românilor, Universală și Arheologie a Universității de Stat din Moldova.

dr., conf. univ. Liliana ROTARU

dr., conf. univ. Ion Valer XENOFONTOV